

Neljapäev, 31. mai 2018

SOOVITUSED

P8_TA(2018)0227

Liibüa

Euroopa Parlamendi 30. mai 2018. aasta soovitus nõukogule, komisjonile ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale Liibüa kohta (2018/2017(INI))

(2020/C 76/24)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2259 (2015) ja sellele järgnevaid resolutsioone,
- võttes arvesse Liibüa poliitilist kokkulepet,
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri 22. augusti 2017. aasta aruannet ÜRO Liibüa toetusmissiooni kohta,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1973 (2011) ja kõiki sellele järgnevaid julgeolekunõukogu resolutsioone Liibüa kohta, sealhulgas 2380 (2017),
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2312 (2016) alusel esitatud ÜRO peasekretäri aruannet,
- võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku 14. novembri 2017. aasta avaldust rändajate kannatuste kohta Liibüas, mis väärivad inimkonna südametunnistuse hukkamõistu,
- võttes arvesse ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti 2018. aasta aprilli aruannet „Abuse Behind Bars: Arbitrary and unlawful detention in Libya“ (väärkohtlemine trellide taga: omavoliline ja õigusvastane kinnipidamine Liibüas),
- võttes arvesse oma 18. septembri 2014. aasta ⁽¹⁾, 15. jaanuari 2015. aasta ⁽²⁾ ning 4. veebruari 2016. aasta ⁽³⁾ resolutsioone olukorra kohta Liibüas,
- võttes arvesse AKV ja ELi parlamentaarse ühisassamblee kaaspresidentide 20. detsembri 2017. aasta deklaratsiooni rändajate olukorra kohta Liibüas,
- võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni,
- võttes arvesse ELi üldist lähenemisviisi rände ja liikuvuse suhtes,
- võttes arvesse komisjoni ja komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. jaanuari 2017. aasta ühisteatist „Ränne Vahemere keskosa rändeteel. Rändevoogude haldamine ja inimeste päästmine“ (JOIN(2017)0004),
- võttes arvesse 3. veebruari 2017. aasta Malta deklaratsiooni,
- võttes arvesse Aafrika ja ELi ühisstrateegiat ja selle tegevuskava,
- võttes arvesse Aafrika Liidu ja ELi 2017. aasta tippkohtumisel kokku lepitud ühisavaldust rändajate olukorra kohta Liibüas ja kõrgetasemelise kolmepoolse Aafrika Liidu–ELi–ÜRO tööühma loomist,

⁽¹⁾ ELT C 234, 28.6.2016, lk 30.

⁽²⁾ ELT C 300, 18.8.2016, lk 21.

⁽³⁾ ELT C 35, 31.1.2018, lk 66.

Neljapäev, 31. mai 2018

- võttes arvesse nõukogu 17. juuli 2017. aasta järeldusi Liibüa kohta,
  - võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 19. oktoobri 2017. aasta järeldusi,
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 113,
  - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A8-0159/2018),
- A. arvestades, et olukord Liibüas on äärmiselt habras ning riik seisab mitme keerulise ja omavahel seotud probleemi ees, mis on seotud poliitilise stabiilsuse, majandusarengu ja julgeolekuga;
- B. arvestades, et Liibüa kriisil on tohtu mõju Liibüa rahvale ja see mõjutab kogu ümbritsevat piirkonda ja ELi ning seetõttu on Liibüa rahva ja samuti naaberriikide ning Sahara-taguse ja Vahemere piirkonna huvides oluline tagada Liibüa stabiilsus, mis on põhieeldus riigi majandusliku ja sotsiaalse olukorra parandamiseks;
- C. arvestades, et stabiilsus Liibüa lõunaosas valmistab erilist muret, arvestades Liibüa naaberriikide habrast olukorda, kusjuures potentsiaalselt džihadistlik mässuliikumine ohustab nõrgenenud valitsusi Saheli–Sahara piirkonnas;
- D. arvestades, et EL peaks teavitama ettevaatavamalt oma diplomaatilistest jõupingutustest ja oma suurest finantspanusest julgeoleku ja sotsiaalmajandusliku olukorra kindlustamisse Liibüas;
- E. arvestades, et konflikti Liibüas on võimalik lahendada ainult sidusa, tervikliku ja kaasava lähenemisviisi abil, millesse on kaasatud kõik rahvusvahelised osapooled ja sidusrühmad, sealhulgas erinevate kohalike kogukondade esindajad, hõimupealikud ja kodanikuühiskonna aktivistid, ning tagades Liibüa isevastutuse ja kaasatuse rahuprotsessis;
- F. arvestades, et Liibüa poliitiline kokkulepe ning ÜRO Liibüa tegevuskava pakuvad hetkel ainsa toimiva raamistiku kriisi lahendamiseks;
- G. arvestades, et EL abistab diplomaatiliste meetmete ja konkreetse toe abil Liibüa poliitilist üleminekut stabiilseks, toimivaks riigiks, ning toetab selles suhtes ÜRO juhitavaid vahendusjõupingutusi;
- H. arvestades, et on äärmiselt oluline, et kõik liikmesriigid väljendaksid ühtset seisukohta, tõhustaksid ELi vahendustegevust ning rõhutaksid ÜRO ja ÜRO tegevuskava kesket rolli; arvestades, et liikmesriikide üksikalgatused on kõikidel juhtudel teravitavad, kui neid rakendatakse ELi raamistikus ja need on täielikult kooskõlas ELi välispoliitikaga;
- I. arvestades, et ELi meetmed näitavad rände valdkonnas tulemusi, võttes arvesse, et arvud vähenesid 2017. aasta lõpuks 2016. aastaga võrreldes ühe kolmandiku võrra, ja arvestades, et 2018. aasta esimeste kuude näitajad on möödunud aasta sama perioodiga võrreldes vähenenud 50 %;
- J. arvestades, et Liibüa on Euroopasse jõuda soovivate rändajate jaoks oluline transiidi- ja lähtekoht, eeskätt Sahara-tagusest Aafrikast pärit rändajate puhul; arvestades, et tuhanded Liibüa vägivalda eest põgenevad rändajad ja pagulased on hukkunud, üritades ületada Vahemerde, et Euroopasse jõuda;
- K. arvestades, et rändajad on nende seas, kes kannatavad Liibüa julgeolekuprobleemide tagajärjel kõige rohkem, sest nad on tihti valitsusväliste osalejate poolse põhjendamatu vägivalda, vahistamise ja kinnipidamise ohvrid ning kogevad väljapressimist, röövimist, mille eesmärk on lunaraha saamine, ja ekspluuteerimist;
- L. arvestades, et erinevad riigis tegutsevad relvarühmitused on paljusid rändajaid, eriti Sahara-tagusest Aafrikast pärit rändajaid meelevaldselt kinni pidanud;

Neljapäev, 31. mai 2018

- M. arvestades, et UNHCRilt abi saanud vähemalt 132 sudaanlase sunniviisiline tagasisaatmise Nigerist Liibüasse põhjustab suurt muret;
- N. arvestades, et sisepõgenike probleem on jätkuvalt aktuaalne; arvestades, et sellised isikud peavad tulema toime väga suurte ohtudega, nagu konfliktipiirkondade läbimine, maamiinide ja lõhkemata seadiste olemasolu ja mitmesuguste sõjaliste rühmituste vägivald;
- O. arvestades, et Liibüast on saanud inimkaubanduse transiidiriik; arvestades, et Liibüas viibib endiselt sadu tuhandeid rändajaid ja varjupaigataotlejaid muudest riikidest, kellest paljud elavad kohutavates tingimustes ja on seetõttu inimkaubitsejate sihtrühmaks; arvestades, et on väidetud, et Liibüas esineb orjust;
- P. arvestades, et tavaliste liibüalaste igapäevaelu iseloomustavad aina raskemad elutingimused, mida veelgi raskendavad sularahakriis, veekärped ja sagedased elektrikatkestused ning riigi tervishoiusüsteemi üldiselt katastroofiline olukord;
- Q. arvestades, et poliitilist kliimat Liibüas iseloomustab sügav umbusk eri piirkondade peamiste poliitiliste ja sõjaliste osalejate vahel;
- R. arvestades, et rahvusvaheliselt tunnustatud rahvusliku kokkuleppe valitsus tugineb oma julgeolekus üha enam mitmesugustele relvarühmitustele; arvestades, et need relvarühmitused on saavutanud Tripolis asuvate riigi institutsioonide üle enneolematu mõju, seades sellega ohtu ÜRO käimasolevad püüdlused luua riigis toimivam poliitiline raamistik;
- S. arvestades, et sellistel riikidel nagu Türgi, Katar, Egiptus ja Araabia Ühendemiraadid on märkimisväärne mõju sõdivate fraktsioonide eri rühmitustele;
- T. arvestades, et mitmesuguste Liibüa kogukondade, hõimude ja etniliste rühmade riigi tasandist allapoole jääv identiteet on alati moodustanud Liibüa aluseks oleva sotsiaal-kultuurilise struktuuri ning sellel on oluline osa riigi sotsiaalses ja poliitilises dünaamikas ja julgeolekuküsimustes; arvestades, et Liibüa ühiskonnas eksisteerib linnade, hõimude ja etniliste kogukondade vahel vaidluste lahendamise mitteametlike menetluste tugev traditsioon;
- U. arvestades, et praegu ei ole riigis valimissüsteemiga seoses selget ja laialdaselt tunnustatud õigusraamistikku; arvestades, et põhiseadust ei ole vastu võetud, mistõttu puudub riigil vajalik õigusraamistik uute valimiste korraldamiseks; arvestades, et praegune karistamatuse õhkkond, laialt levinud ebaseaduslikkus ja korruptsioon, relvastatud rühmitused ning hõimude vaheliste ja piirkondlike pingete levik Liibüas aitavad kaasa usalduse edasisele vähenemisele juba niigi nõrga avaliku sektori ja valitsusasutuste suhtes;
- V. arvestades, et Liibüas sagenevad pidevalt kohtuvälised hukkamised, piinamised, meelevaldsed kinnipidamised ning valimatud elupiirkondade ja taristu ründamised, samuti esineb aina enam vihakõnet ja vägivaldset õhutamist;
- W. arvestades, et salafistlik madkhalistide äärmusrühmitus on muutumas nii Liibüa ida- kui ka lääneosas tugevamaks ja olulisemaks; arvestades, et madkhalistid on valimiste vastu, soovivad säilitada praeguse olukorra, keelduvad täielikult mis tahes demokraatia mudelist ja on tugevalt relvastatud ning kujutavad endast seega konkreetset ohtu äärmusluse ja vägivaldala levikuks riigis;
- X. arvestades, et kriminaalkohtusüsteemi kokkuvarisemine suurendab karistamatust riigis ning vähendab ohvrite võimalusi taotleda kaitset ja hüvitusmeetmeid; arvestades, et mitmes piirkonnas on isegi juhtudel, kui pärast kuritegu on esitatud politsei-raport, järgnenud vähe meetmeid, et avada viivitamatu, põhjalik, tõhus, erapooletu ja sõltumatu uurimine ning tuua toimepanijad kohtu ette; arvestades, et alates 2011. aastast ei ole Liibüas süüdi mõistetud mitte ühtegi relvarühmitusse kuuluvat süüteo toimepanijat;
- Y. arvestades, et vägivaldset Liibüas on pidevalt tagant tõuganud üldine karistamatus inimõiguste raskete rikkumiste eest; arvestades, et kui seda küsimust asjakohaselt ei käsitleta, muudab õigusriigi jätkuv puudumine rahuliku koeksisteerimise ja vägivaldse ekstremismi vastu võitlemise narratiivi elanike jaoks mõttetuks;

Neljapäev, 31. mai 2018

- Z. arvestades, et kümned poliitilised aktivistid ja inimõiguslased, meediatöötajad ja muud avaliku elu tegelased on röövitud või neid on ähvardatud; arvestades, et ÜRO on saanud teateid mõlema poole toime pandud meelevaldsetest kinnipidamistest, piinamistest ja väärkohtlemisest;
- AA. arvestades, et eskaleeruvad rünnakud kohtusüsteemi liikmete, kohalike kodanikuühiskonna organisatsioonide, inimõiguste kaitsjate ja meediatöötajate vastu – ning samuti pagulaste ja rändajate vastu – on kiirendanud kõigi tsiviilelanike inimõiguste olukorra halvenemist Liibüa territooriumil; arvestades, et õigusriigi puudumine ja karistamatus inimõiguste ränkade rikkumiste eest, nagu piinamine, meelevaldne kinnipidamine, kohtuväline hukkamine ning tsiviilelanike ja taristu valimatu ründamine, õhutavad jätkuvalt vägivaltsüklit riigis;
- AB. arvestades, et Liibüa piiride nõrk valve soodustab ebaseaduslikku piiriületamist; arvestades, et relvastatud rühmituste levik piirialadel on hiljuti süvendanud konflikti rivaalitsevate smugeldajate vahel, et saada kontroll ja juurdepääs piiriülestele ressurssidele; arvestades, et riiki saabuvad nn välisvõitlejad ja mitmesugused kuritegelikud võrgustikud saavad jätkuvalt kasu relvade kontrollimatust levikust;
- AC. arvestades, et poliitiline ebakindlus ja ebastabiilsus on muutnud Liibüa soodsaks pinnaseks äärmusrühmituste tegevusele; arvestades, et Fezzani piirkond on struktuuriliselt ebastabiilne ja on ajalooliselt olnud Euroopasse liikumise koht pagulaste ja rändajate jaoks ning nafta, kulla, relvade ja narkootikumide smugeldamiseks ja inimkaubanduseks; arvestades, et pärast seda, kui kukutati kolonel Muammar Gaddafi ja algas võitlus riigi ressursside üle kontrolli saavutamise pärast, suurenesid piirkonnas etniliste rühmade ja hõimude vahelised pinged; arvestades, et Fezzani stabiliseerimine on väga oluline kogu riigi stabiliseerimiseks;
- AD. arvestades, et Liibüa kohalikel ametiasutustel on tähtis roll konfliktide ennetamises ja kodanikele oluliste avalike teenuste pakumises;
- AE. arvestades, et Derna linnas on alates 7. maist 2018 pandud toime üha enam maa-, õhu- ja suurtükirünnakuid; arvestades, et tapetud on palju tsiviilisikuid, samas kui abi- ja meditsiinitöötajate juurdepääs on olnud väga piiratud ja humanitaarolukord on väga raske;
- AF. arvestades, et Euroopa Parlamendi ametlik delegatsioon käis 20.–23. mail 2018 Liibüas lähetusel;
1. soovib nõukogul, komisjonil ning komisjoni asepresidendil ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal:
- a) tagada suurim võimalik toetus 2017. aasta septembris ÜRO eriesindaja Ghassan Salamé esitatud ÜRO Liibüa tegevuskavale, mille eesmärk on Liibüa stabiliseerida ning saavutada poliitiline ja kaasav riiklik lepitusprotsess, mis võimaldab kõigil Liibüa osapooltel, sealhulgas kõigil hõimudel jõuda stabiilse ja pikaajalise poliitilise kokkuleppeni, pööratessejuures tähelepanu naiste ja vähemuste kaasamisele; võtta arvesse ÜRO Julgeolekunõukogule 21. mail 2018 esitatud kaasavate konsulteerimisprotsesside tulemusi; mõista kindlalt hukka kõik katsed õõnestada ÜRO juhitud rahuprotsessi; jätkata tihedat koostööd ÜRO Liibüa toetusmissiooniga (UNSMIL);
- b) suurendada diplomaatilisi jõupingutusi selleks, et toetada ÜRO tegevuskava ja aidata tõhustada Liibüa valitsuse pingutusi, et saavutada poliitiline nõusolek, tagada julgeolek ja laiendada võimu kogu Liibüa territooriumile, väljapoole rahvusvaheliselt tunnustatud rahvusliku kokkuleppe valitsuse kontrolli all olevat kitsast territooriumi, kuna see on vajalik eeltingimus kaasavale poliitilise lahendusele, mis edendab riigis stabiliseerimist, rekonstruktsiooni ja leppimist, ning riigi ülesehitamisele ja mis tahes rahuvalveoperatsioonile, võttes aluseks demokraatia, õigusriigi ja inimõigused; tagada, et stabiliseerimisprotsessi juhtimine ja otsus tulevase riigivormi kohta kuulub liibüalastele; toetada vahendamise, vaidluste lahendamise ja relvarahu valdkonnas riigi kohalike mehhanismide ja suutlikkuse tugevdamist ning liita need ÜRO tegevuskavaga kui osa sidusast ja terviklikust lähenemisviisist, mis viib konkreetsete ja püsivate tulemusteni;

Neljapäev, 31. mai 2018

- c) toetada avalikke koosolekuid, mis toimuvad ÜRO egiidi all mitmes omavalitsuses, sest see on tõhus alt üles suunatud leppimisalgatus, mille eesmärk on soodustada eri kogukondade vahelist dialoogi, aidates seega konkreetselt kaasa Liibüa kriisile jätkusuutliku ja toimiva lahenduse väljatöötamisele ning kodanikukultuuri loomisele riigis;
- d) töötada vahendite nimel, millega edendada institutsioonide väljakujundamist, tõelise kodanikuühiskonna rajamist ja käivitada majandus, ning eemaldada ülemäära laiaulatuslikust avalikust teenusest ja edendada jätkusuutliku erasektori arengut, mis on vajalik riigi pikaajase stabiilsuse ja jõukuse tagamiseks;
- e) toetada Liibüa jõupingutusi uue põhiseadusliku korra vallas, mis peaks hõlmama naftarikkuse õiglase jaotamise valemist ja samuti ühelt poolt ajalooliste piirkondade ning teiselt poolt tulevase riikliku valitsuse ülesannete ja kohustuste selget jaotust; tuletada meelde, et selline uus põhiseadus, mida võiksid inspireerida muudetud 1963. aasta põhiseaduse elemendid, aitaks jõupingutustes jõuda üleriigiliste valimisteni, mis peaksid toimuma alles siis, kui uus põhiseadus on vastu võetud ja kõik vajalikud tingimused on täidetud, et tagada suur valimisaktiivsus ning üldsuse heakskiit ja legitiimsus;
- f) seada veelgi rohkem ELi institutsioonides prioriteediks kaalutlused selle üle, kuidas Liibüa kriisi kõigi aspektidega paremini tegeleda ja millised instrumendid ja sektorid kaasata, sealhulgas pöörates rohkem tähelepanu kohalikule dünaamikale, et võtta selle riigi suhtes kasutusele tulemuslik laiahaardeline käsitlus ning et kõik institutsioonid ja liikmesriigid oleksid eesmärkides ja algatustes ühtsed, nii et kõigi kaasatud osapoolte meetmed oleksid sidusad ja osa laiemast piirkondlikust strateegiast;
- g) suurendada oma kohalolekut, märgatavust ja olukorra keerulisuse mõistmist riigis, moodustades uuesti ELi delegatsiooni Tripolis ja suunates delegatsiooni tagasi ELi alalised töötajad;
- h) jätkata rõhutamist, et Liibüa kriisi lahendus ei saa olla sõjaline, ning kinnitada veel kord, et kõigil osapooltel ja relvastatud rühmitustel Liibüas tuleb võtta kohustuseks Liibüa poliitilise kokkuleppe artikli 42 täitmine, austada rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvahelise inimõigustealase õiguse põhimõtteid ning samuti hoiduda vägivaldsest retoorikast ja vägivalda kasutamisest ning demobiliseeruda ja püüda leida konfliktile rahumeelne lahendus, et vältida täiendava kahju tekitamist ja inimohvreid; on seisukohal, et kõik läbirääkimised peaksid teenima eesmärki ühendada Liibüa kõigi piirkondade julgeolekujõud, et luua kaasava, rahvusvaheliselt tunnustatud Liibüa valitsuse alluvuses tsiviilvõimu kontrolli all olev riiklik julgeolekustruktuur, mille puhul on tagatud läbipaistvuse ja aruandekohustuse ning Liibüa rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustuste järgimine, samuti peaks läbirääkimised viima sellise protokolliga allkirjastamiseni, mis kohustab kõiki relvastatud rühmitusi jõu ja vägivalda kasutamisest loobuma sidusa ja tervikliku desarmeerimise, demobiliseerimise ja taasintegreerimise protsessi raames, mille eesmärk on relvastatud rühmituste liikmete ühiskonda taasintegreerimine ning julgeolekusüsteemi reform, mis juhindub Skhirati mittediskrimineerimise ja läbipaistvuse põhimõtetest; on veendunud, et sellise protokolliga allkirjastamine peaks võimaldama rahuleppe rakendamist, mis sillutab teed vabade ja õiglaste valimiste korraldamisele, peaks tekitama majanduslikke ja rahalisi stiimuleid ning ergutama allkirjutanuid töötama uue riigi asutuste ülesehitamise nimel;
- i) pidada meeles vajadust töötada välja spetsiaalselt kohandatud programmid, et taasintegreerida relvarühmitustesse kuuluvaid üksikisikuid, mitte rühmi, tavapärastesse julgeolekusüsteemidesse, püüdes niiviisi lojaalsuse jagunemist;
- j) toetada ÜRO jõupingutusi, mille eesmärk on korraldada Liibüas 2018. aasta lõpus valimised, kuid vaid pärast uue põhiseaduse vastuvõtmist; toetada eelkõige jõupingutusi valijad registreerida, kuna praegu on registreeritud ainult ligikaudu 50 % hääleõiguslikest valijatest; kindlustada, et enne valimisi võetakse vastu kokkulepe üleminekukorra kohta, et taastada usaldus ning tugevdada seega uue valitsuse rahvusvahelist ja rahvuslikku legitiimsust; toetada, sh tehniliste vahenditega, usaldusväärse põhiseadusliku raamistiku kehtestamise protsessi ja kogu valimisprotsessi, muutes mis tahes Euroopa rahalised toetused sõltuvaks valimisvõtmise vastuvõtmisest, mis on võimalikult suure ulatuses nii vormilt kui sisult vastavuses Veneetsia komisjoni sätestatud rahvusvaheliste põhimõtetega;
- k) survestada neid, kes tõkestavad poliitilisi rahuläbirääkimisi, ja jõustada tulemuslikult Liibüa vastu kehtestatud ÜRO relvaembargo; kaaluda uute sanktsioonide kehtestamist neile, kes toetavad ebaseaduslikke naftatehinguid;

Neljapäev, 31. mai 2018

- l) tugevdada koostööd kõigi rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste kohapealsete osalistega, et suurendada rahvusvahelise tegevuse sidusust ja konvergentsi; suurendada diplomaatilisi jõupingutusi kõigi piirkondlike osaliste ja naaberriikidega, et kindlustada nende panus Liibüa kriisile positiivse lahenduse leidmisel kooskõlas ÜRO tegevuskavaga, mis on kriisi lahendamiseks hetkel ainuke võimalik raamistik; toetada riikliku konverentsi jätkuvat protsessi Liibüas eesmärgiga saavutada Liibüa eri osaliste vahel kokkulepe ülemineku lõpuleviimiseks tehtavate järgmiste sammude kohta; hoiatada piirkondlike osalejaid mis tahes ühe- või mitmepoolse sõjalise sekkumise eest, millel ei ole juriidilist alust ega Liibüa valitsuse poliitilist nõusolekut;
- m) toetada Liibüa seadusandjate, kohtunikke ja spetsialiseerunud prokuröride kaasamist, kes saavad abistada Liibüa terrorismivastaste seaduste läbivaatamisel, samuti tagada, et nad on nõuetekohaselt ette valmistatud terrorismivastase võitluse alaste kohtuasjade juhtimiseks ja uurimiseks õigusriigi põhimõttest lähtudes;
- n) käsitleda Liibüa kriisi laiemas, piirkondlikus ja üleaafrikalises kontekstis, pidades silmas, et Liibüa on Põhja-Aafrika, Saheli ja Vahemere piirkonna stabiilsuse jaoks ülitähtis; edendada ja hõlbustada Liibüa koostööd Saheli piirkonna naaberriikidega; kaaluda selle käsitluse osana Liibüa olukorra mõju dünaamikale ja väljakutsetele, millega EL silmitsi seisab; töötada välja terviklik Liibüa-suunaline poliitika, milles võetakse arvesse piirkondlikku ja üleaafrikalist mõõdet, mis hõlmab laiemat arengu-, julgeoleku- ja rändepoliitikat, inimõiguste ja põhivabaduste kaitset ning võitlust terrorismi, orjuse ja ekspluateerimise vastu; tagada selle poliitika elluviimiseks asjakohane ja piisav rahastamine, sealhulgas järgmises mitmeaastases finantsraamistikus, et saavutada konkreetseid tulemusi; jätkata ja süvendada võimaluse korral koostööd NATO merevalveoperatsiooni Sea Guardian ja EUNAVFOR Med operatsioon Sophia vahel;
- o) tagada püsiv ja aktiivne osalemine terrorismi- ja inimkaubandusevastase võitluse jõupingutustes mitte üksnes luure integreerimise, finantskoostöö ja taktikalise toetuse kaudu, vaid ka tervishoiu- ja haridusvaldkonna sotsiaal- ja haridusprogrammidega, mis toetavad sotsiaalsete osalejate ja peamiste arvamuse kujundajate koolitamist ja rakendamist, et võidelda vägivaldse äärmuslusega ning edendada kooseksisteerimise ja rahuliku koostöö sõnumit;
- p) pidada meeles, et kuigi Daesh/IS võib olla Liibüas oluliselt nõrgenenud, on riigis tõusuteel äärmusluse uued vormid, näiteks see, mida esindavad madkhalistid; tuletada meelde, et kõige tõhusam vastus radikaalsetele sõjalistele rühmitustele riigis on lõppkokkuvõttes selliste kaasavate siseriiklike institutsioonide loomine, mis suudavad kaitsta õigusriigi põhimõtet, osutada avalikke teenuseid, tagada kohaliku julgeoleku ning võidelda tõhusalt rühmitustega, kes ohustavad riigi ja laiema piirkonna stabiilsust;
- q) tagada kooskõlas 25. juuli 2017. aasta Pariisi deklaratsiooniga ELi rahaliste vahendite tulemuslik kasutamine, et kindlustada valitsustevaheline koordineerimine avaliku taristu taastamisel ELi stabiliseerimisvahendite abil; seada esmatähtsaks selliste projektide ja algatuste rahastamine, mis toetavad aruandluskohustust ja demokraatiale üleminekut edendavaid osalisi ning edendavad kohalikul tasandil dialoogi, leppimist ja konfliktide lahendamise mehhanisme, kaasates seejuures naised ja töötades noortega, et takistada nende sattumist kuritegevusse ja liitumist rühmitustega, mis tegelevad smugeldamise ja salakaubaveoga; tugevdada jätkuvalt Liibüa kodanikuühiskonda, sealhulgas inimõiguste kaitsjaid, ning toetada poliitilist protsessi, julgeolekut ja vahendustegevust Euroopa naabuspoliitika rahastamisvahendi ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi kaudu; soodustada representatiivse valitsemise elluviimist kohalikul ja riiklikul tasandil, et vastata paremini lepitamise, stabiliseerimise ja julgeoleku taastamisega seotud probleemidele; tagada, et ELi hädaolukorra usaldusfondist antakse rahalisi vahendeid ainult juhul, kui fond jääb oma esialgsete eesmärkide juurde ning kui kohalikke ametiasutusi ja toetuse saajaid on põhjalikult analüüsitud ja neid toetuse saamise järel hinnatakse;
- r) toetada omavalitsusi esmaste teenuste pakkumisel ja kohaliku valitsustasandi ülesehitamisel; kindlustada elanikkonnale baasematustase, pidades silmas, et kohaliku poliitilise ja majandussüsteemi parem mõistmine on hädavajalik, et viia lepitamisprotsess inimesteni ja võidelda ebaseadusliku kauplemisega; tagada ELi rahaliste vahendite kasutamine tulemuslikult projektides, mis aitavad Liibüa elanikke ja kodanikuühiskonda; edendada suhtlust kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike omavalitsusastutuste vahel;

Neljapäev, 31. mai 2018

- s) toetada selliseid algatusi, mida soodustab näiteks Misrata ja Tawergha lepituskomitee – selle raames saavutasid Misrata ja Tawergha linn kokkuleppe, mis tugineb rahumeelse koosteksisteerimise põhimõttele, luues sellega Tawerghast lahkuma sunnitud elanikkonnale võimaluse oma linna tagasi pöörduda;
- t) ergutada Liibüa institutsioone töötama veelgi tõhusamalt ja läbipaistvamalt kõigi liibüalaste elutingimuste parandamise nimel, muu hulgas esmatähtsate avalike teenuste taastamise ja avalike taristute ülesehitamise kaudu, tõhustama riigi majandusjuhtimist, lahendama likviidsuskriisi ning rakendama rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide nõutud vajalikke finants- ja majanduslikke reforme, et aidata majandusel taastuda ja stabiliseeruda; aidata Liibüa ametivõimudel luua turupõhine majandus, mis suudab vastata kõigi liibüalaste vajadustele; nõuda tungivalt, et Liibüa ametivõimud tagaksid loodusvaradest saadud tulude ja neist tulenevate hüvede kasutamise kogu elanikkonna heaks, kaasa arvatud kohalikul tasandil; paluda Liibüa ametivõimudel võtta kohustus järgida riigisisese kaevandussektoris rangeid läbipaistvuse standardeid ning eeskätt hakata võimalikult kiiresti järgima mäetööstuse läbipaistvuse algatuse nõudeid; aidata Liibüa ametiasutustel võidelda ebaseadusliku tegevuse vastu, mis kahjustab riigi majandust, nagu hiljuti teatati resolutsiooni 1973 (2011) kohaselt loodud ekspertide rühma vahearuandes Liibüa kohta;
- u) mõista jätkuvalt otsustavalt hukka inimõiguste kuritarvitamised ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumised ning tugevdada jõupingutusi abivajavale elanikkonnale ja riigi kõigis osades humanitaarabi pakkumiseks, eeskätt tervishoiu ja energia-seadmete valdkonnas; tõsta rahalise humanitaarabi tõhusust ning suurendada toetust kohapealsetele humanitaarabi organisatsioonidele ja tõhustada nendega koostööd; taunida arvukaid, aina sagenevaid püüdlusi ahendada kodanikuühiskonna tegutsemisruumi, eeskätt repressiivset õigusraamistiku kasutades, ning rünnakuid inimõiguste kaitsjate ja kohtusüsteemi vastu; nõuda, et Aafrika Liit, ÜRO ja EL jätkaksid koostööd ning võtaksid jõulisi meetmeid nimetatud inimõiguste rikkumiste koheseks lõpetamiseks; tugevdada kodanikuühiskonda ja toetada kohaliku meedia arengut ja sõltumatust;
- v) kiirendada jõupingutusi seoses ELi rahastatud ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti erakorralise evakueerimise mehhanismiga, mis on võimaldanud ligikaudu tuhande kõige haavatavama kaitsset vajava pagulase evakueerimist Liibüast; ergutab Liibüa asjaomaseid asutusi suurendama nende kodakondsusriikide arvu, kellele Liibüa praegu võimaldab ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametil töötada;
- w) tegeleda ebaseadusliku rändega Liibüast ja Liibüa kaudu, pidades silmas vajadust pikaajaliste, tõhusate ja toimivate lahenduste järele, mis peaksid olema suunatud rände algpõhjustele Aafrikas päritolu- ja transiidiriikides ning määratlema õigusliku aluse rahvusvahelise rände protsessidele, mis praegu piirduvad ümberasustamisega erakorralise transiidi mehhanismi kaudu ja otsuste ümberasustamisega; suunata ELi jõupingutused sisserännanute kaitsmisele Liibüas; aidata Liibüa ametiasutustel tagada riigisiseste põgenike kodudesse tagasipöördumine ja toetada kohalikke kogukondi probleemidega toimetulekul, tagades samas, et riigisiseste põgenike tagasipöördumine ei tähenda üksnes rahalise hüvitise andmist, mis soosib mitmesuguseid relvarühmitusi ja õigust naasta; anda rahvusvahelisele üldsusele teada vajadusest võtta meetmeid arengu- ja julgeolekuprobleemide lahendamiseks Liibüa ja Saheli-Sahara piirkonnas, kaasa arvatud vahendid inimkaubanduse ning rändajate salaja üle piiri toimetamise vastu võitlemiseks; tagada, et meetmed võitluseks inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastu ei takista liikumisvabadust, mis on vajalik piirkonna majanduslikuks arenguks;
- x) tõhustada ELi, Aafrika Liidu ja ÜRO ühiseid jõupingutusi parandada Liibüas rändajate ja pagulaste kaitsset, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele isikutele; uurida põhjalikult ja viivitamata väidetavat rändajate ja pagulaste kuritarvitamist ja ebainimlikku kohtlemist kuritegelike rühmituste poolt ja väidetavat orjapidamist Liibüas; kavandada algatused, vältimaks selliste juhtumite kordumist tulevikus; parandada kinnipidamiskeskustes hoitavate pagulaste ja rändajate tingimusi ning nõuda, et Liibüa ametivõimud sulgeksid võimalikult kiiresti need asutused, mis ei vasta rahvusvaheliste standarditega; jätkata ja tõhustada koostööd ÜRO ja Aafrika Liiduga tehtavaid jõupingutusi toetatud vabatahtliku tagasipöördumise soodustamiseks ja ümberasustamiseks, toonitades sellega seoses, kui oluline on kaotada Liibüa nn väljasõiduvähi nõue; ergutada Liibüa ametivõime lõpetama meelevaldsed kinnipidamised ja hoiduma haavatavate isikute, eeskätt laste kinnipidamisest; tagada, et rändajaid koheldakse kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste inimõigusealaste standarditega ning eraldada selleks ELi eelarvest vajalikud vahendid; paluda Liibüal allkirjastada ja ratifitseerida 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioon ja selle 1967. aasta protokoll; tagada, et ELi piirihalduse abimissioon (EUBAM) Liibüas, EUNAVFOR Med operatsioon Sophia ja Frontexi operatsioon Themis keskenduvad ühiselt sellele, kuidas takistada ebaseaduslikku tegevust, sealhulgas rändajate ebaseaduslikku üle piiri toimetamist, inimkaubandust ja terrorismi Vahemere keskosas; tagada, et EUBAM on kooskõlas oma volitustega jätkuvalt aktiivselt seotud Liibüa ametivõimudega ja abistab neid piirihalduse, õiguskaitse ja laiemal kriminaalõigussüsteemiga seotud prioriteetsetes valdkondades;

Neljapäev, 31. mai 2018

- y) teha veelgi suuremaid jõupingutusi Liibüa territooriumilt ning Liibüa rannikult ning nende kaudu toimuva inimeste mis tahes ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastu, mis õõnestab Liibüa stabiliseerimisprotsessi ja seab ohtu tuhandete inimeste elu; tagada sellega seoses ELi kaasabi järjepidevus nende probleemidega võitlemises, aidates Liibüa asjaomastel asutustel suurendada ammu vajalikku suutlikkust kindlustada oma maa- ja merepiirid ning tehes koostööd Liibüa ametivõimudega, et kehtestada terviklik piirihalduse strateegia;
- z) toetada püsivat lahendust Liibüa enam kui 180 000 riigisisese põgeniku, sealhulgas hinnanguliselt 40 000 Tawergha endise elaniku jaoks, luues ümberasumise võimalusi või hõlbustades ohutut kodusesse tagasi pöördumist ning suurendades selleks toetust ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametile ja Rahvusvahelisele Migratsiooniorganisatsioonile;
- aa) tegeleda rahvusvaheliste kuritegelike rühmituste ja terrorirühmituste tegevuste segunemisega, korraldades põhjalikke uurinuid, eeskätt inimkaubanduse ja konflikti ajal toime pandud seksuaalse vägivalla kohta;
- ab) toetada koostööd Liibüa rannikuvalvega, mis võimaldas ajavahemikul 2017. aasta jaanuarist ja oktoobri lõpuni päästa Liibüa territoriaalvetest ligikaudu 19 000 rändajat; aidata Liibüa ametivõimudel teavitada ametlikult oma otsingu- ja päästetööde piirkonda, kehtestada pardalt lahkumise selge standardne töökord ning tagada Liibüa rannikuvalve toimiv järelevalvesüsteem, et luua selge ja läbipaistev register kõigi Liibüa rannikul pardalt lahkunud isikute kohta, tagades, et nende eest on vastavalt rahvusvahelise humanitaarõiguse normidele nõuetekohaselt hoolitsetud; teha Liibüa ametivõimudega veelgi suuremat koostööd, et tõhustada Liibüa merepääste koordineerimiskeskusega seotud ettevalmistustöid eesmärgiga parandada nende otsingu- ja päästealast suutlikkust; tagada, et jätkub Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni ja ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti poolt Liibüa rannikuvalvele pakutav erikoolitus rahvusvahelise kaitse, pagulasõiguse ja inimõiguste teemal;
- ac) tõhustada humanitaar- ja tsiviilabi, et leevendada Liibüa elanikkonna olukorda ja vastata nende isikute kõige tungivamatele vajadustele, keda Liibüa konflikt tõsiselt mõjutab, eeskätt kõige suuremal määral kahjustatud piirkondades, ning olla valmis reageerima olukorra igasugusele halvenemisele; nõuab tungivalt, et Euroopa Liit toetaks kodanikuühiskonna organisatsioonide, eriti naisorganisatsioonide tugevdamist, mille eesmärk on leida riiki tabanud mitmele kriisile vägivaldavabad lahendused;
- ad) teha kättesaadavaks kõik rahalised ja inimressursid, et aidata pagulasi ja anda humanitaarabi, mida on kohandatud ümberasunud isikute vajadustega, et astuda vastu Liibüa humanitaarkriisile, mis on sundinud tuhandeid inimesi riigist lahkuma;
- ae) suurendada rahvusvahelisi jõupingutusi rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse võrgustike likvideerimiseks ning tõhustada jõupingutusi selle kuriteo vastu võitlemiseks ning süüdlaste vastutusele võtmiseks; jätkata ja tõhustada EUNAVFOR Med operatsiooni Sophia tööd, et murda inimkaubitsejate ja smugeldajate ärimudel, arendada Liibüa rannikuvalve suutlikkust ning toetada relvaembargot ja ebaseaduslikku naftatransporti käsitlevate ÜRO julgeolekunõukogu resolutsioonide rakendamist; jätkata Liibüa toetamist ÜJKP tsiviilmissioonide kaudu; suurendada merehädas olevate inimeste otsingu- ja päästesuutlikkust ja kõikide riikide vastavat panust ning tunnustada erasektori osalejate ja valitsusväliste organisatsioonide tuge päästeoperatsioonides merel ja maal, võttes arvesse praegust rahvusvahelist õigusraamistikku ja julgeolekukaalutlusi;
- af) kinnitada uuesti oma täielikku toetust Rahvusvahelise Kriminaalkohtu volitustele inimõiguste jätkuvate rikkumiste osas Liibüas, tuletades meelde, et rahvusvahelised vastutusele võtmise mehhanismid, nagu Rahvusvaheline Kriminaalkohtu ja universaalne jurisdiktsioon täidavad olulist rolli rahuplaani rakendamises raamistikus, milles kehtestatakse sammud vastutavuse ja inimõiguste austamise saavutamiseks Liibüas; toetada Rahvusvahelist Kriminaalkohtu jõupingutustes võtta jõhkrate maskeeritud toimepanijate vastutusele; toetada ÜRO eriesindajat Liibüas tema 2017. aasta novembri üleskutses rahvusvahelisele üldsusele aidata Liibüal võidelda sõjakuritegude karistamatusega ning kaaluda ühiste tribunalide loomise võimalusi; palub ELil ja liikmesriikidel aidata rahvusvahelistel mehhanismidel pakkuda riiklikule õigussüsteemile kõiki vajalikke vahendeid, et algatada varasemate ja praeguste ränkade rikkumiste uurimine ning aidata Liibüa tulevastel seaduslikel ametivõimudel täita seda ülesannet ise; arvestada, et õiglasel kohtumenetlused tagaksid õigluse kõigile inimõiguste rikkumiste ohvritele Liibüa territooriumil ning see sillutaks teed jätkusuutlikule leppimisele ja rahule;

Neljapäev, 31. mai 2018

- ag) väljendada muret Daeshi ja muude terroristühmituste suureneva kohaloleku pärast Liibüas, mis destabiliseerib riiki ja ohustab nii naaberriike kui ka ELi;
  - ah) kutsuda eeskätt Liibüa ametivõime ja relvarühmitusi üles tagama väline juurdepääs kinnipidamisasutustele, eelkõige rändajatele mõeldud asutustele;
  - ai) täpsustada, milline on olukord seoses aktsiadi dividendide, võlakirjatulude ja intressimaksete maksimisega Liibüa investeerimisemeti külmutatud varadelt ELis; esitada üksikasjalik aruanne intresside kogusumma kohta, mis on saanud Muammar Gaddafi varadest alates nende külmutamisest 2011. aastal, ning neist intressimaksetest kasu saanud isikute ja üksuste nimekiri; tegeleda esmajärjekorras sellest probleemist tingitud võimalike lünkadega ELi sanktsioonirežiimis;
  - aj) edendada projekte, mille eesmärk on saavutada Fezzani piirkonna majanduslik areng ja seaduslik majandustegevus tiheda koostöö kaudu mitmesuguste omavalitsustega, eelkõige nendega, mis asuvad rändeteede ääres, et võidelda kuritegelike võrgustike ebaseadusliku tegevuse ja terroristühmituste vägivaldse äärmusluse vastu, luues alternatiivsed sissetuleku allikad, eelkõige noorte jaoks;
  - ak) jätkata Liibüa suhtes kehtestatud relvaembargot, ennetades seega relvade sattumist äärmuslaste ja relvastatud rühmituste kätte, mis suurendaks veelgi kogu Liibüa ebakindlust ja ebastabiilsust;
  - al) võtta kiiresti diplomaatilisi meetmeid, et kaitsta tsiviilisikuid ja tegeleda Derna humanitaarolukorraga;
2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning teavitamise eesmärgil Liibüa rahvusliku kokkuleppe valitsusele.
-